

5. Firenze

Neptunbrønden, Piazza della Signoria

FOKUS PÅ: Arkitektur og byggestil ved et palæ fra renæssancen

I renæssancen blev der bygget mange herskabelige palæer i Toscana på grund af den rigdom, der opstod i de velhavende bankier- og købmandskredse. *Lorenzo il Magnifico* fremmede sågar byggeriet heraf ved at tilbyde 40 års skattefrihed til dem, som byggede et palæ på en ubebygget grund. I perioden 1450-78 blev der i gennemsnit bygget et større palæ om året i Firenze. Renæssancepalæerne har flere arkitektoniske fællestræk:

- 1) Palæerne er ofte navngivet efter deres ejer/bygherre.
- 2) Facaderne er bygget af groft tilhuggede kvadersten (*rustikamurværk*), som giver bygningerne indtryk af styrke og stabilitet.
- 3) Bygningerne er normalt opført i tre etager, som er afgrænset tydeligt fra hinanden ved brug af forskellige firkantede sten (*kvadersten*). Stueetagen blev brugt til opbevaringsrum og værksted. Her er ofte et gitter foran vinduerne. Mellemetagen var det officielle modtagerum (*piano nobile*), mens den øverste etage blev brugt til selve beboelsen.
- 4) Øverst på bygningen er der et fremspringende fladtrykt tag, som rager et pænt stykke ud over muren (*kransgesims* med *konsoller*).
- 5) Indtil år 1500 var vinduerne ofte omkranset af en halvcirkelformet bue af et kileformet murværk (ex *Palazzo Strozzi*). Efter 1500 var buerne over vinduerne ofte formet som store trekanter (ex *Bartolini-Salimbeni*).
- 6) I palæets centrum findes der som regel en indergård med en overdækket buegang (*loggia*) og en brønd i midten. Gården fungerer som tilbagetrukket indgangsparti og var samtidig et sted, hvor man kunne opholde sig i svalende skygge om sommeren.

Biforiumvinduer i P. Strozzi.

Palæer fra 1300-tallet (*Palazzo Vecchio, Palazzo Davanzati* m.fl.) har et meget fæstningslignende udseende. Øverst oppe findes en vægtergang, hvorfra der kan holdes vagt og bygningen kan forsvares. En udvendig trappe førte op til de øvre etager. Den nedste etage eller et hjørne af palæet blev ofte brugt til familiens forretningsvirksomheder og blev derfor bygget med en *loggia*. Gennem de følgende århundreder blev mange *loggiaer* tilmuret.

Palæer fra 1400-tallet (*Medici-Riccardi, Rucellai, Strozzi, Pitti*, m.fl.) var præget af pragt og harmoni. Byens førende familier brugte deres nyskabte formuer til at bygge sig nye huse, der skulle stå mål med deres anseelse og betydning i samfundet. Bygherrerne undlod dog helt bevidst pralende facader. Som i det foregående århundrede, var vinduerne høje, slanke og understøttet af gesimser. Derudover var mange palæer tilføjet klassiske bygningstræk såsom påsatte søjler (*pilastre*).

Palæer fra 1500-tallet (*Bartolini-Salimbeni* m.fl.) var præget af, at den romerske renæssance blev moderne. Vinduerne blev mere rektangulære, og over vinduerne blev der ofte anbragt afrundede eller trekantede gavlfelter (*tympanon*). De rustikke natursten blev afløst af glatte og pudsede mure især i de øverste etager. Mange mure blev udsmykket med buede eller kantede fordybninger (*niche*).

Palazzo Bartolini-Salimbeni

Firenze

Kort til gåtur blandt Firenzes palæer.